

Pri zadnjih besedah je začela žena jokati. Vsem se je smilila. Molčali smo. Kmalu je vlak zapiskal, in žena je izstopila.

Še „Z Bogom!“ nam je rekla in potem je nisem videl več.

Vsi smo imeli sočutje ž njo, ker nas je osupnila njena povest. Vsa veselost nam je na mah prešla. Vzradostili smo se šele, ko smo prišli na domačo postajo. Izstopili smo in vsak je šel na svoj dom. — Mene pa, ki sem imel še dobro uro hoda do doma, so prišli oče iskat s konjem in me odpeljali domov, kjer so me vsi domači veselo pozdravili in sprejeli.

Zvečer pa, ko smo čakali polnočnice in ko sem delal jaslice, sem povedal povest uboge žene drugim, ki so bili vsi močno ginjeni.

Sedaj pa jo podajem vam, dragi čitatelji, da se boste bolj pridno učili in da se boste ogibali slabe tovaršije, ki je hud strup za mladega človeka. Bog daj, da bi se uresničila moja želja!

Žalosten poskus.

(Slika, začrtal F. S. Pavlétov.)

Petronov Tone je imel zajce. Kakih deset se jih je navadno podilo po hlevu. Nekaj je bilo sivih, belih, drugi so bili lisasti. En sam je bil črn in tega je imel Tonček rad. Jedel mu je iz roke in krotak je bil, da ga je lahko prijel. To mu je bilo posebno všeč. In pa še nekaj . . . . Ravno zato, ker je bil tako črn, tako svetlikast, zato mu je še posebno ugajal.

Včasih je po celo uro presedel v hlevu in božal črnega zajčka, ki mu je žedel v naročju in pridno glodal skorjico kruha, ki mu jo je bil dal Tonček.

Tončku je ugajal vedno bolj. Ta barva mu je bila tako mikavna. Posebno še zato, ker ni bil nikoli zamazan, ali blaten. Dlačice so se lesketale kakor perje na vratu domačega petelina.

A da bi jih imel več, vsaj še enega, ki bi mu bil prav podoben — ki bil tudi popolnoma črn! — — A ni ga mogel dobiti. Povpraševal je že tuintam po vasi — a povsodi nič. Videl je tudi črne zajce, a vsem je kaj nedostajalo. — Ta je imel belo progo po prsih, drugi malo pikico na čelu — a popolnoma črnega ni mogel dobiti. In vendar je želel — — —

I.

Piskovi Pavla in Tončka sta prišli pred Petranov hlev, ravno ko je Tonček krmil zajčke.

„Toni! Notri pojdi, notri. Poglej zajčke.“

„No, Tončka, kar notri pojdiva“, je dejala Pavlica in pomagala dve leti mlajši sestrici zlesti črez prag. Sami si nista upali, dokler jima ni rekel Tonček.

Tonček je stal sredi hleva in vabil zajčke: „mal', mal', mal'!“

Od vseh kotov so priskakljali: sivi, beli, rjavkasti, črni in naposled se je prikazal tudi Tončkov ljubljenec izpod poda . . .

„Vidiš, Tončka, kako so lepi!“ je vskliknila Pavla.

„Oni malček tam-le! Komaj je tako velik kakor žgančeva kepica“, vzradostila se je Tončka, ko je videla prihajati iz kota mladega, črnobelkastega zajčka.

„Tega-le poglej, tega-le! Kako je krotak“, rekši se je sklonil Tonček, da bi prijel črnuha.

Zajci so prestrašeni zbežali. Le črni je ostal na mestu in pridno drobil razrezano korenje.

Lahno ga je prijel Tonček za dolge uhljeje in ga privzdignil v naročje. V roki mu je držal košček korenja in zajček mu je brez strahu jedel iz roke.

Pristopili sta tudi Tončka in Pavla bližje in božali krotko živalico.

„Kajne, Toni — kako je lep?“

„Lep — lep.“

„Ná, vzemi ga v roke!“

Tončka je stala neodločno pred njim; kar ni vedela, ali bi ga prijela, ali ne.

„Primi, Tončka. Saj ti ne bode nič naredil“, jo je silila Pavla. „Saj je tako krotak.“

„No, daj ga!“

Tonček je vzdignil zajčka za uhljeje in ga držal proti Tončki. Zraven se je nekako škodoželjno muzal. Zdelo se mu je, kaj bode zajec naredil.

„Ne, tako! Za ušesa ga zagrabi!“

Tončka ga je ubogala in prijela živalico za ušesa. Tonček je izpustil. Črnuh pa je že moral čutiti, da niso prav močne te roke, ki so ga držale. Pobrcal je z zadnjima nogama in pri tem zadel s kremeljčkom Tončkino debelo ročico. Precejšnja praska se je naredila in kri se je pokazala na rani.

Kri! Pred to je imela Piskova Tončka velik strah. Kar bežala je, ko so klali oče pujska, ali telička . . . Vse samo zaradi krvi.

Videla je, da pujske ni mogel več vstati, kadar so mu oče nekoliko prerezali pod vratom in ko je začela teči kri. — Mesar so bili Piskov oče namreč. — In sedaj, ko je zagledala na roki kri, se je vstrašila. Vrgla je zajčka stran s koro jezno . . . Obrazek se ji je nakremžil. Usteca so se ji raztegnila tako-le bolj na stran in iz očesc so ji padale solze, debele kakor lešniki.

Tonček se je smejal, enako tudi Pavla. A ko sta videla, da se Tončka le joka in joka, sta jo tolažila. Vse tolažilne besede niso nič izdale. Tončka je le jokala in silila domov.

„Vidiš, onega zajčka ti bom dal, če boš tiho“, ji je obetal Tonček, vse, samo da bi potolažil. Naposled jo je morala Pavla nesti domov, da so ji izprali in obvezali rano.

Kakor hitro Tončka ni videla več krvi, je bila dobra in ni jokala več . . . Odslej pa jo Piskova mati niso pustili več k Petronovim . . .

II.

Piskov oče so morali kupiti zajčke. Tončka jim ni dala miru. Na vsak način jih je hotela imeti. In kadar so se oče odpravljali od doma, vedno se jih je držala za hlačnico in ponavljala :

„Ata, kupite zajčke !“

Dolgo se niso zmenili zato njeno prošnjo. No, naposled so jih pa pripeljali iz bližnjega trga od brata kar pet. Dva sta bila bela, eden siv, eden rjavkast, peti pa je bil popolnoma črn. Čisto do pičice enak onemu krotkemu Petronovega Tončka.

Oj, to vam je bilo veselje prve dneve pri Piskovih. No, vsaj Tončki in Pavli se je tako zdelo. Kar nista se mogli nagledati zajcev. Vedno in vedno sta jim nosili jesti. In kako krotki so bili vsi brez izjeme. Vsi so jeli mali Tončki iz roke.

To vam je imela dela Tončka žnjimi ! Sedaj jim je nosila jesti, sedaj jim prinesla sveže nastelje, sedaj jih je gledala, božala. Celu ponoči je bila v sanjah vedno le pri svojih zajčkih. Pavla pa se jih je naveličala. Le tuintam je še prihajala s Tončko v hlev, kjer so bili zajci. Vendar tuintam je še vzela enega ali drugega v naročje in ga gladila ... A to se je redko dogajalo ...

Da imajo pri Piskovih zajčke, to je bil zvedel Petronov Tonček kmalu potem, ko so jih dobili. Koliko jih imajo in kakšni so, tega pa ni bil še slišal. A to je njega najbolj mikalo. Vendar sam si ni upal iti k Piskovim, morebiti bi ga Piskova mati okregali, zakaj je dal Tončki zajca v roke, da jo je opraskal. Kako bi prišel ? Ni si vedel pomagati.

Iz zadrege sta ga rešili Pavla in Tončka, ki sta prihajali iz veže. Pavla je vodila Tončko za roke. Ta pa je imela polno naročje zelene trave, nekaj repe in korenja. Kam gresta, to je uganil takoj sam. Vendar hotel je Tončko in Pavlo opozoriti, da bi ga povabili s seboj, zato je zaklical:

„Kam pa gresta ?“

„K zajčkom !“ mu je odgovorila Pavla.

„H kakšnim zajčkom ?“ se je delal nevednega.

„K našim.“

„Kaj imate tudi vi zajčke ?“

„Tudi, tudi. Pridi jih pogledat.“

Hoj, to vam je skočil Tonček pri teh besedah. Saj ravno tega je čakal. Kar podplate je kazal, tako je tekkel proti Piskovemu hlevu.

Pavla je odprla vrata v hlev in Tonček je zagledal pod stopnjicami, ki so vodile pod streho, četverooglat zabojo, ki je imel odspredaj z dilico zaprt uhod. Da, tamle so zajci.

Pavla je odprla vratica in na njih so se pokazale drobne zajčje glavice. Zajčki so prišli na prosto, tu jim je Tončka vrgla nekaj zelenjave na tla. V roki pa je držala zeleno stebelce in ponujala zajčkom. Pavla je bila mej tem prijela sivega in splezala žnjim na zabojo. Božala ga je.

Tonček pa vsega tega ni videl. Njegova pozornost se je bila drugam obrnila. Iz malega hlevčka je priskakljal njegov črnuh. Kako je to mogoče? — Ravno sedaj ga je videl še doma, predno je prišel sem. Le kako je prišel sem? — Tonček je ugibal, ugibal... Da bi ložje videl, se je s klonil k tlom, poklenil in se oprl na roki ter ga gledal. — Neverjetno je z majeval z glavo... Naposled je uvidel, da to ni njegov ljubljenec. Njegov črnuh je nekoliko, komaj za spoznanje, večji od tega. Kako lep par bi bil to! Oba enaka kakor dva turška fižolka. Oba črna, oba svitleča se...

In tedaj se mu je vzbudila v srcu želja, dobiti ga, naj velja, kar hoče. Njegov mora biti! Vendar kako? — Denarja nima, in ko bi ga imel, mogoče bi ga tudi oni dve ne prodali. Kaj storiti? — Kako bi ga dobil? — —

In v njem je vstajala misel: vzemi ga!

Prestrašil se je sprva tega. Krasti! — Ne, ne, kradel ne bode. Krasti ne sme. Vendar: Zajček je tako lep, tako črn. Kako dobro bi se podala skupaj tale in njegov črnuh. Lepa dvojica bi bila...

Vedno lepše in prijetnejše mu je šepetal hudobni sovražnik na uho.

Kdo te bo videl? — Nihče! Ponoči boš šel, ko bodo vsi pospali pri Piskovih, pa bo, in živa duša ne bo vedela, da si ti.

In Tonček je podlegel. — Naj bo, kar hoče: vzal ga bode. — —

Vendar čutil je dobro, kako mu je srce težko, kako mu je leglo nekaj na dušo, kakor kamen, in nekam zamišljen je bil...

Vstal je in šel skozi vrata, ne mené se več za Tončko, Pavlo in za zajčke...

Še dolgo sta gledali Pavla in Tončka zajčke, naposled sta jih spravili nazaj v zaboj in naslonili na mala vratica hlevno metlo, ki je stala ob zidu. Nato sta odšli iz hleva....

III.

Kakor nalašč je bilo začelo proti večeru dežiti... Oblačna, temna noč je bila. Kapljice so bile po širokem, zibajočem perju kostanjevem pred Petronovo hišo. Listje je šumelo. Neenakomerno: Tuintam malo prenehalo, pa zopet močnejše in močnejše...

Pri Petronovih so bili odvečerjali in družina je vstajala od mize.

„Tonček molit in spat,“ so dejali Petronov oče sinčku, a ta jih že ni več slišal. Zmuznil se je bil skozi vrata.

Kakor nalašč, da gre dež. Danes ga gotovo ne bode nihče zapazil.

Počasi prav tatinsko se je plazil ob zidu Piskovega hleva. Srce mu je nemirno bilo in kri mu je šumela po glavi. „Nazaj, nazaj!“ ga je opominjalo nekaj — a Tonček ni šel, ni slišal glasu. Tako zelo ga je bila premotila želja: dobiti onega zajčka.

Počasi se je priplazil do vrat. Že jih je odpiral. Še en korak...

Oster, nagel ropot, podoben onemu, če se vdari železo ob železo, in Tonček ni mogel noge premakniti.

Otrdel je strahu in trepetal po vsem telesu.

Kaj je bilo? — Ni videl. Le čutil je, kako ga nekaj drži za nogo in za črevelj. Poskušal je premakniti — nič. Dvigniti nogo: nič. Le sezul bi se bil k malu.

Hudo mu je bilo. Rad bi se bil rešil, a ni šlo. Vlekel je na vso moč. Naposled, naposled — škrt — rt... in Tonček je bil prost. Skoro poskočil je veselja. A ne dolgo. Takoj v drugem trenutku se ga je lotil še večji strah.

Tonček je čutil, da stopa na eno nogo nižje kakor na drugo, kot bi bil šepast. Potipal je z roko in s strahom zapazil, da mu manjka pete.

„Kaj bo sedaj? Oče — oče...“ Edino to mu je šlo po glavi, kaj bodo rekli oče, in začel se je jokati. Kesal se je, da je hotel krasti, a kes je prišel prepozno.

Da je bil prišel kes res prepozno, o tem vam bo Tonček kaj več povedal, katerega so drugi dan oče prav pošteno.... No, kaj vam bom pravil?

Oče so ga prav pošteno.... Ne vem bi li povedal ali ne? Niste še uganili? Zdi se mi, da. Torej: Oče so ga pošteno namazali z leskovim oljem, ki je prav dobro zdravilo proti takim boleznim, ki so rade mej vami doma, kakor: neubogljivost, nagajivost, in tako dalje in tako dalje....

